

Lukiškių aikštės ir jos prieigų tvarkymas

Atkelta iš 3 p.

Doc. Dr. Romas Batūra,
kultūros paveldo ekspertas

Paminklas Lukiškių aikštėje - visų epochų Laisvės kovotojams.

**Tremties kelio paminklas
Tauro kalno įkalnėje.**

**Atgimusią Lietuvą pagerbkime
paminklu Nepriklausomybės
aikštėje.**

Lietuvos Laisvės kovotojų sąjunga akcentavo, kad Laisvės paminklas-memorialas apimtų visas Lietuvos istorijos epochas (2003 11 17 raštas Vilniaus m. merui). Tuo tęsiamas dar prieš 8 metus Kaune vykusio partizanų suvažiavimo nutarimo (rezoliucijos) vykdymas. Įsidėmėtina, kad partizanų suvažiavimas priėmė mūsų siūlytą idėją ir jau tuomet konstatavo paminklo visų epochų Laisvės kovotojams Vilniaus Lukiškių aikštėje sukūrimo būtinybę. Dabar svarbu, kad projektavimo užduotyje būtų aiškiai akcentuotas žuvusiųjų pagerbimas visose svarbiausiose Lietuvos istorijos epochose:

1) Senovės Laisvės kovose (itin reikšmingas XII pab. - XV a. pirmoje pusėje 250 metų tarptautiniu mastu vykęs unikalūs gynybinis karas dėl egzistencijos, taip pat XVI - XVII a. kovos);

2) XVIII a. pab.- XIX a. sukilimuose (1794, 1830 - 31, 1863 m. sukilimai, kova dėl savos bažnyčios - Kęstaičių, Kražių gynyba).

3) 1919 - 1920 m. Nepriklausomybės kare prieš bolševikų, bermontininkų ir lenkų agresiją;

4) Lietuvos pasipriešinimo, partizanų Laisvės kovoje 1940 - 1944 - 1953m.bei vėliau, beveik iki naujojo atgimimo apyaušrio.

Šiame kontekste Lietuvos partizanų laisvės kova įgauna didžiulį istorinį foną. Toks keturių epochų, pareikalavusių didžiulių pastangų ir žūčių, Laisvės kovotojams pagerbti paminklas įprasmintų mūsų istorijos didžiavirius. Akcentais galėtų būti senovės Kario, Sukilėlio, Nepriklausomybės kario savanorio ir Partizano skulptūros bei kiti elementai. Šio paminklinio komplekso reikšmę dar labiau sustiprintų įkomponuoti į visumą minėtų epochų nežinomų karių kapai ir amžinoji ugnis.

Paminklinis kompleksas būtų unikalus tarptautiniu mastu, praturtintų europinę tradiciją, taptų viena gerbiamiausių ir reikšmingiausių mūsų sostinės vietų. Vilnius turėtų ryškią valstybinių ceremonijų vietą.

Projektuojant paminklą Lukiškių aikštėje, reikėtų numatyti jo galimą ryšį su perspektyvoje, gal būt, papildomu memorialiniu akcentu Tauro kalne.

Buvęs KGB pastatas, kurio kuklioje dalyje dabar egzistuoja Genocido aukų muziejus bei archyvas, būtinai turi būti išplėstas visame pastate, jį pilnutinai ištyrus, išryškinus visas tragiško memorialumo žymes. Viso pastato patalpų nebus perdaug, nes reikia pilnutinai atskleisti, pagerbti ne vien čia vykusio šiurpaus sovietinio genocido aukas, bet ir muziejinėmis ekspozicijomis parodyti visą partizaninę Laisvės kovą, jos apygardų, rinktinių, būrių, vadų istoriją. Būtina čia kuo plačiau parodyti lietuvių tautos tremties kančių kelią visoje buvusioje sovietinėje imperijoje, Sibiro platybėse, 900 vietovių lageriuose ir kalėjimuose. Toks kančių memorialas-muziejus įgautų tarptautinę reikšmę ir kartu su minėtu Laisvės kovų paminklu būtų patys ryškiausi aikštės objektai.

Idomi R. Dichavičiaus idėja - prieš buvusio KGB pastato slenkstį įrengti psichologinį efektą - permatomu stiklu pridengtą gilią duobę, tarsi gyvenimo prarają, simbolizuojančią šio pastato juodąjį vaidmenį sovietinės okupacijos metu.

Tragiškos lemties kalinių kelią iš Lukiškių kalėjimo į geležinkelio stoties tremties ešelonus galėtų liudyti paminklas, pav. Suklupusio kalinio skulptūra Pamėnkalnio ir Tauro gatvių sankryžos įkalnėje.

Šiuo metu pirmiausia būtina parengti projektinę užduotį visose epochose žuvusiesiems už Laisvę paminklui.

Tęsiant istorinių-memorialinių įprasminimą Nepriklausomybės aikštėje prieš Seimą, reikia numatyti paminklą naujai 1991 03 11 atkurtai Lietuvai ir jos gynėjams - pirmiesiems savanoriams bei visos Lietuvos žmonėms, čia budėjusiems prie laužų Sausio dienomis ir naktimis, visiems naujosios Nepriklausomybės kūrėjams ir gynėjams. Išorėje ir pastato viduje reikėtų restauruoti ir detaliau parodyti gynybos laikotarpio įrangos fragmentus. Mokslinė-inventorinė prasme tai kuo skubiau, kol dar gyva Seimo rūmų gynėjų atmintis, reikėtų daryti.

Lukiškių aikštė laukia paminklo